ATATÜRK KÜLTÜR, DİL VE TARİH YÜKSEK KURUMU
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ YAYINLARI

TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN EKONOMİK VE SOSYAL TARİHİ ULUSLARARASI SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL SYMPOSIUM ON THE ECONOMIC AND SOCIAL HISTORY OF THE REPUBLIC OF TURKEY

26-28 KASIM / *NOVEMBER* 2015 İZMİR

BİLDİRİLER

Yayına Hazırlayan
Uzm. Yrd. Erdem ÜNLEN

CİLT II

ANKARA - 2017

5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'na göre bu eserin bütün yayın, tercüme ve iktibası hakları **Atatürk Araştırma Merkezi**'ne aittir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Ekonomik ve Sosyal Tarihi Uluslararası Sempozyumu (2015:İzmir)
Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik ve sosyal tarihi uluslararası sempozyumu: bildiriler; 26-28 Kasım 2015= International symposium on the economic and social history of the Republic Turkey: papers/ yay.haz.: Erdem Ünlen._Ankara:AKDTYK Atatürk Araştırma Merkezi,2017.
2c.:hrt.:tbl.;24cm._(Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi yayını)
ISBN:978-975-16-3350-7(Tk.)
ISBN:978-975-16-3351-4(1.c.)
ISBN:978-975-16-3352-1(2.c.)
1.TÜRKİYE _ TARİHİ_20.YÜZYIL_KONGRELER, VB.
2.TÜRKİYE_EKONOMİK DURUM_20.YÜZYIL_KONGRELER, VB.
3.TÜRKİYE_SOSYAL DURUM_20.YÜZYIL_KONGRELER, VB.
I.Ünlen,Erdem,yay.haz. II.E.a.:Ekonomik ve sosyal tarih...III.E.a.:International symposium...
IV.Seri
956.102

İNCELEYENLER : Prof. Dr. Kemal ARI
Prof. Dr. Bige SÜKAN
Prof. Dr. Mehmet TEMEL

KİTAP SATIŞI :
ATATÜRK ARAŞTIRMA MERKEZİ
Mağaza : Bayındır 1 Sok. Nu: 24/6 Kızılay / ANKARA
Kurum : Ziyabey Cad. Nu: 19 Balgat - Çankaya / ANKARA
Tel : 009 (0312) 285 55 12
Belgegeçer : 009 (0312) 285 65 73
e-posta : bilgi@atam.gov.tr
web : http://www.atam.gov.tr
e-mağaza : e-magaza.atam.gov.tr

• Bildiriler içinde geçen görüş ve bilgilerden bildiri sahipleri sorumludur.
• Bildiriler sunuş sırasına göredir.

ISBN : 978-975-16-3350-7 (tk.)
978-975-16-3352-1 (2.c.)

İLESAM : 17.06.Y.0150-512
BASKI SAYISI : 500
BASKI : Türkiye Diyanet Vakfi Yayın Matbaacılık ve Tic. İşletmesi
Serhat Mh. 1256. Sok. No: 11 Ostim-Yenimahalle-Ankara
Tel: (0.312) 354 91 31

İÇİNDEKİLER

CİLT I

SEMPOZYUM KURULLARI XI

AÇILIŞ KONUŞMALARI

Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Kemal ARI XVII

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Mehmet Ali BEYHAN XXIII

Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mehmet FÜZÜN XXVII

BİLDİRİLER

Ticaret Mekânlarında Tarihsel Gelişim ve Değişim: İzmit Örneği
Doç. Dr. Deniz DEMİRARSLAN 1

Fransız Konsolosu Ramire-Pie-Maxime Vadala'ya Göre Cumhuriyetin İlk Yıllarında Samsun (1925-1934)
Yrd. Doç. Dr. Özgür YILMAZ 29

Mübadillerin Sosyo-Ekonomik Yapısında Meydana Gelen Değişim: Niğde Örneği
Yrd. Doç. Dr. Salih ÖZKAN 69

Economic Relations between Romania Kingdom and Republic of Turkey during Mareshall Antonescu Regime (1940-1944)
Doç. Dr. Liliana BOŞCAN 85

Bağımsızlıktan Sonra Gürcistan-Türkiye Ekonomik İlişkileri
(XX yüzyılın sonları-XXI yüzyılın başları)
Arş. Gör. Murat ESEDOV 109

The Turkish-German Economic Relations in The Period Between
The Two World Wars - According To The Yugoslav Sources
Prof. Dr. Vladan VIRIYEVIÇ 137

Öğrencilerin Şirketi: Galatasaray Lisesi Tasarruf Sandığı'nın
Kurulması ve Bir Yıllık Bilançosu
Yrd. Doç. Dr. Betül BATIR 157

Atatürk Dönemi Türk Ekonomisinde Yerel Sermaye Birikimi:
Taşrada Kurulan Anonim Şirketler (1920-1938)
Dr. Sadık ERDAŞ 177

Milli İktisat Politikasının İzmir'deki Tezahürlerinden;
Türkiye Palamutçular Anonim Şirketi
Doç. Dr. Serdar SARISIR 217

Yeni Türkiye Devleti'nde Ekonominin Türkleştirilmesi Politikası:
Türkiye Milli İthalat ve İhracat Anonim Şirketi Örneği
Doç. Dr. Şaduman HALICI 249

Bir Toplumsal Dönüşüm Hareketi Olarak Köycülük ve
Selahaddin Demirkan
Dr. Hasan DİNÇER 273

Atsız Mecmua'da Köycülük Söylemi
Doç. Dr. Mehmet IŞIK 305

Dr. Rıfkı Kamil Urga Çankırı Araştırmaları Merkezi Arşivindeki
Belgelerin Cumhuriyet Dönemi Sosyo-Ekonomik Tarihi Açısından
Değerlendirilmesi
Yrd. Doç. Dr. Yüksel ÖZGEN 339

Tek Parti Dönemi Cumhuriyet Halk Partisi Programlarında Sosyal Politikalar
Yrd. Doç. Dr. Taner BULUT 345

Turkish-Hungarian Economic Relations in the Inter-war Period
Dr. Arpad HORNJAK 375

Politics and ideology of the sovereignty in Iran and Turkey (A Comparative Study of the Status of Women during the Reza Shah and Ataturk era)
Yrd. Doç. Dr. Elham MALEKZADEH 383

Euro Krizinin Ab ve Türkiye Üzerindeki Etkileri: 2008 Küresel Krizi Bağlamında Bir Değerlendirme
Öğr. Gör. Ahmet Turan ÇETİNKAYA 395

Türkiye'ye Gelen Ünlü Yabancı İktisatçılar ve Raporları (1929-1947)
Dr. Perihan ÜNLÜ SOYLU 427

Milli Ekonomi'den Devletçi Ekonomi'ye Geçişte Trabzon Örneği (1923-1939)
Doç. Dr. Rahmi ÇİÇEK 457

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Hıfzıssıhha Eğitimi: Üç Ders Kitabı Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Değerlendirme
Doç. Dr. Selim KADIOĞLU 485

Türk Millî Eğitim Şûra Kararlarında Kadının Yeri (1939-2014)
Dr. Ümmügülsüm CANDEĞER 523

Propaganda ve Sağlık: Cumhuriyet Döneminde Sıhhî Propaganda Faaliyetleri ve Halk Sağlığına Etkileri (1923-1945)
Dr. Feyza KURNAZ ŞAHİN 549

II. Dünya Savaşı Yıllarında Aydın'da Sağlık (1939-1945)
Yrd. Doç. Dr. Günver GÜNEŞ 591

Kadroculara Göre Türkiye'de Tarımsal Kalkınma ve Toprak Sorunu
Prof. Dr. Temuçin Faik ERTAN 629

Türkiye'de Tarımsal Kooperatifçiliğin Gelişimi ve Fiskobirlik:
Tarihsel Bir Değerlendirme
Öğr. Gör. Dr. Ergül BALLI 657

1929 Dünya Ekonomik Bunalımı Sonrasında Türkiye Cumhuriyeti
Devleti'nin İktisadi Vaziyeti Hakkında Dış Basında Yer Alan Bazı
Değerlendirmeler
Doktora Öğrencisi Ceyda Tuna BOZDOĞAN 701

Türkiye'nin 1929 Dünya Ekonomik Bunalımından Korunma Arayışları:
Milli Sanayi Numune Sergisi
Dr. Çağla D. TAĞMAT 721

Cumhuriyetin İlk Ekonomik Kurumlarından Alpullu Şeker Fabrikası'nın
Türkiye'nin Ekonomik ve Sosyal Yaşamına Katkıları
Doktora Öğrencisi Hüsnü TEKEŞİN 739

Ekonomik Bir Kurum Olarak Devletleştirme Sürecinde İzmir Limanı ve
Yolsuzluk Mahkemeleri
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Emin ELMACI 781

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Denizcilik Politikaları ve Kabotaj
Uygulamaları
Yrd. Doç. Dr. Yasemin NEMLİOĞLU KOCA 837

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Deniz Ticaretinin Genel Durumu ve
Gelişimine Yönelik Alınan Tedbirler
Yrd. Doç. Dr. Fevzi ÇAKMAK 879

İstatistiksel Veriler Işığında Trabzon Limanı'nın Ticari Faaliyetlerinin Karşılaştırmalı Değerlendirmesi (1940-1980)
Yrd. Doç. Dr. Şengül ŞANLIER 921

CİLT II

Kurtuluş Sonrasında İzmir'in Sosyal ve Ekonomik Yapısının Yeniden Oluşumu
Prof. Dr. Kemal ARI 949

Türkiye'de Ekonomik Gelişmeler ve Gelecek Perspektifleri
Yrd. Doç. Dr. Hasan ALPAGU 967

Türkiye'nin Sosyal Tarihinden Bir Yaprak: XX. Yüzyılda Ankara'da Arıcılık
Yrd. Doç. Dr. Necdet AYSAL 983

Çalışma Bakanlığı'nın Kuruluşu ve İlk Faaliyetleri (1945-1947)
Doç. Dr. Hakan UZUN 1029

Türk MillƏtinin Sosial DƏyişimindƏ Ziya Gökalp VƏ Atatürk'ün Rolu (Turkish Nation Of The Social Change Ziya Gökalp And Atatürk's Role)
Doç. Dr. Faik ELEKBERLİ 1061

Atatürk Dönemi Kitle İletişimi Üzerine Bazı Değerlendirmeler (1920-1938)
Prof. Dr. Nesimi YAZICI 1087

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye'de Hapishaneler (1920-1938)
Prof. Dr. Sadık SARISAMAN 1137

Atatürk'ün 2 Şubat 1923 Tarihinde İzmir'de Halk İle Yaptığı Sohbetin Sosyal Tarih Açısından Değerlendirilmesi
Dr., (E) Öğ. Alb. Suat AKGÜL 1163

Bürokrat, Akademisyen, Siyasetçi Kimliğiyle Cezmi Erçin ve Ekonomik Görüşleri
Arş. Gör. Lemi ATALAY 1197

Türkiye Ekonomisinde Hükümet Performanslarının TOPSIS Yöntemi İle Ölçülmesi
Yrd. Doç. Dr. Selim ŞANLISOY - Dr. Mehmet ÇETİN 1221

Lozan Sonrası Süreçte Kıbrıslı Türklerin Türkiye'ye Göç Hareketleri ve Bunun Ekonomik ve Sosyal Hayata Yansımaları
Prof. Dr. Ulvi KESER 1255

Türkiye'de 1980 Sonrası Finansal Serbestleşmenin Sonuçları
Doç. Dr. M. Veysel KAYA - Doktora Öğr. Abdülkadir TIĞLI 1295

İran- Türkiye Ticari Münasebetlerinde, Tebriz - Erzurum - Trabzon Transit Ticari Yolunda Sorunlar (1920-1926)
Yrd. Doç. Dr. Masoumeh DAEİ 1317

Cumhuriyet Döneminde Trabzon Limanı'nın Gelişimine Bağlı Olarak Trabzon'a Demiryolu Yapma Girişimleri
Doç. Dr. Zehra ARSLAN 1327

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Başkentte Eğlence Yaşamına Yönelik Faaliyetler
Tarih Uzmanı Özlem TAŞKIRAN 1361

Kent Tarihi Araştırmalarına Bir Katkı: XIX. Yüzyılın Ortalarından XX. Yüzyılın İlk Yarısına Kadar İzmir-Tilkilik Semtinde Sosyal ve Kültürel Hayat
Doç. Dr. Cihan ÖZGÜN 1391

Sosyo–Ekonomik Açıdan Türklerin Avrupa'ya Göçü ve 21. Yüzyılda Avrupa'daki Geleceği
Eğt. Bilimci (Dipl.-Päd. Dr.), Araş.-Yazar Abdulkadir İNALTEKİN 1433

XX. Yüzyılın 20'li Yıllarının Başlarında Türkiye'nin Sosyal Hayatı (Rusya Arşiv Belgeleri Işığında)
Prof. Dr. Musa QASIMLI 1465

Türkiye'de Seçim Sonuçlarının Mekânsal Dağılışı İle Ekonomi Arasındaki İlişki: 2002-2015 Dönemi Örneği
Yrd. Doç. Dr. Mehmet BİÇİCİ - Doç. Dr. M. Emin SÖNMEZ ..1481

Yeni Belgeler Işığında Topkapı Fukaraperver Cemiyeti
Yrd. Doç. Dr. Cengiz MUTLU 1513

Ağır Sanayiden Günümüze Cumhuriyet Kentlerinde Sosyolojik Bir Çözümleme: Zonguldak/Bartın/Karabük Örneğinde İktisadi Hayatın Değişimi ve Kayıp Mesleki Kodlar
Doç. Dr. Adem SAĞIR - Sinan KIRIMLI 1531

Cumhuriyetin İlk Yıllarında Bir Yerel Meslek Örgütü Dergisi: İzmir Ticaret ve Sanayi Odası Mecmuası
Doç. Dr. Nahide ŞİMŞİR..... 1561

Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Yapılan Anketlere Göre Toplumun Değerler Algısı
Prof. Dr. Fatmagül DEMİREL..... 1601

The People's Houses in Turkey According to British Documents
Prof. Dr. Behçet Kemal YEŞİLBURSA..... 1623

II. Dünya Savaşında Türkiye'de Çocuk Olmak
Yrd. Doç. Dr. Müslime GÜNEŞ 1643

Soğuk Savaş Başlangıcında Dış Etkenlerin Türkiye'de Toplumsal Değişim ve Dönüşüme Etkileri
Yrd. Doç. Dr. N. Selcen KORKMAZCAN..... 1673

Cumhuriyet Dönemi İç Güvenlik Politikaları ve Türk Polis Teşkilatı
Doç. Dr., (E) 1. Sınıf Emniyet Müd. Ali DİKİCİ 1695

Cumhuriyet Dönemi'nde Devletin Mülkiyete Müdahale Biçimleri: İskân Kanunu
Öğr. Gör. Dr. Arzu VARLI 1737

Cumhuriyet Tarihinde Turizm Teşkilatlanması ve Türkiye'nin Turistik Tanıtımı
Dr. Erol EVCİN 1771

Türkiye'de Planlı Döneme Geçişte Turizme Bakışlar (1960-1965)
Araş. Gör. Fehim KURULOĞLU 1819

Sempozyum Fotoğrafları 1841

BÜROKRAT, AKADEMİSYEN, SİYASETÇİ KİMLİĞİYLE CEZMİ ERÇİN VE EKONOMİK GÖRÜŞLERİ

Lemi ATALAY*

ÖZET

1895 yılında İstanbul'da doğan Cezmi (Emiroğlu) Erçin, ilk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlamış, ardından İstanbul İdadisi'ni bitirmiştir. 1912 yılında Mekteb-i Mülkiye'ye giren Erçin, 1916 yılında buradan iyi dereceyle mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından askere alınmış ve 1916-1918 yılları arasında levazım yedek subay vekili ve levazım yedek teğmen olarak askerlik görevini tamamlamıştır. Mütarekeyle birlikte terhis olan Erçin, Darülfünun Hukuk Fakültesi'nde dersler alarak avukatlık yapma hakkını elde etmiştir. Bir süre avukatlık yaptıktan sonra 1923 yılında Maliye Müfettişliği'ne atanmıştır. 1925 yılında Fransa Maliye Bakanlığı'nda staj yapmıştır. 1930 yılında Maliye Bakanlığı Varidat Umum Müdürlüğü, 1933 yılında Teftiş Heyeti Başkanlığı, 1936 yılında Tetkik Heyeti Başkanlığı, 1937 yılında da Bakanlık Müsteşarlığı görevlerinde bulunmuştur. 1938 yılında Ziraat Bankası Genel Müdür Yardımcılığına görevine atanan Erçin, bu görevindeyken Celal Mengilibörü'nün vefatı nedeniyle açılan seçimde Antalya'dan milletvekili seçilmiştir. 20 Ocak 1939'da Meclis'e katılan Erçin, 6. dönemde Antalya'dan bir kez daha vekil olarak seçilmiş ve 3 Nisan-1 Kasım 1939 tarihleri arasında Ticaret Bakanlığı görevinde bulunmuştur. Hastalığı nedeniyle Bakanlık görevinde kısa süre kalabilen Erçin, 1940 yılında genç yaşta vefat etmiştir.

Cezmi Erçin'in bürokratlığı ve kısa dönem süren siyasetçiliğinin yanı sıra akademik bir yönü de vardır. 1936-1940 yılları arasında Siyasal Bilgiler Okulu'nda Bütçe ve Amme Kredisi dersleri profesörlüğü yapan Erçin, aynı zamanda birçok kitap da kaleme almıştır. Bu kitaplardan bazıları ders kitabı olarak da okutulmuştur. 4 ciltlik Tür-

* Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, latalay@ankara.edu.tr

kiye'de Vergi Sistemi, Bütçeler ve Hazine, Maliye İlmi ve Mevzuatı, Amme Kredisi, Bütçe Nazariyatı ve Tatbikatı bu kitapların başlıcalarıdır. Öte yandan Erçin'in çeşitli gazetelerde yer alan iktisadi, mali ve finans konularındaki yazılarının birleşiminden oluşan kitapları da mevcuttur. "Dünya İktisadi Buhranında Para ve Kredi Politikalarının Tesiri" ve "Londra Para ve İktisat Konferansı" eserleri bu kapsamdadır. Erçin'in ayrıca Ülkü dergisinde de çeşitli yazıları yayımlanmıştır.

Bu araştırmada, 1930'lı yıllarda bürokrat, akademisyen, siyasetçi kimliğiyle maliye ve ekonomi alanlarında önemli çalışmalarda bulunan, ancak üzerine pek fazla durulmamış olan Cezmi Erçin'in hayatı, yazdığı kitapları, makaleleri ve onun hakkında yazılanlardan hareketle özellikle maliye ve ekonomi anlayışı değerlendirilmeye çalışılacaktır. Söz konusu kaynakların yanı sıra, dönemin gazeteleri ve arşiv belgeleri de taranarak, araştırmanın içeriği zenginleştirilmeye çalışılacaktır. Böylece Erçin'in Türk iktisadi düşünce hayatındaki yerinin ortaya konması amaçlanmaktadır.

A BUREAUCRAT, AN ACADEMICIAN, A POLITICIAN: CEZMİ ERÇİN AND HIS ECONOMIC VIEWS

ABSTRACT

Cezmi (Emiroğlu) Erçin, who was born in İstanbul in 1895, completed his first and secondary education in İstanbul, and then he graduated from İstanbul High School. In 1912, he entered to the School of Civil Services and he graduated with a successful degree in 1916. After the graduation, he did his military service as a reserve officer between 1916-1918. Erçin, who discharged with the armistice, gained the right to be a lawyer by taking courses from the Law Faculty in his civil life. He had worked as a lawyer for a short period and then in 1923, he started to work as an auditor. He was trained in Ministry of Finance of France in 1925. He served as the General Director of Revenues in Ministry of Finance in 1930; as the President of the Board of Audits in 1933, as the President of the Board of Investigators in 1936 and as the Undersecretary of the Ministry of Finance in 1937. He was appointed as the Vice General Director of the Agriculture Bank in 1938. While he was in this duty, he was elected as deputy from Antalya, as a result of an election which was made due to the death of Celal Mengilibörü. He joined to the Assembly in 20 January 1939, and then he was re-elected as deputy from Antalya in the 6th period of the Assembly. In this period he served as the Minister of Commerce between 3 April-1 November 1939. He served as a minister for a short time due to his illness and then he died in 1940 at a very young age.

Besides his bureaucratic and political duties, Cezmi Erçin had also an academic background. Between 1936-1940, he gave Budget and Public Loans courses in the Political Sciences School. He also wrote many books in the financial field. Some of these books were taught in the schools and were about taxes, budgets, finance and loans. He also wrote important articles in daily newspapers and monthly journals.

In this research, mainly Cezmi Erçin's economic and financial views will be analyzed through his books and articles. Besides, the newspapers of the period and archive documents will also be used to enrich the content of the study. By this, it is aimed to determine the position of Cezmi Erçin in Turkish economic thought.

GİRİŞ

Bu araştırmada, 1930'lu yıllarda bürokrat, akademisyen, siyasetçi kimliğiyle maliye ve ekonomi alanlarında önemli çalışmalarda bulunan, ancak üzerine pek fazla durulmamış olan Cezmi Erçin'in hayatı ve yazdığı eserlerden hareketle maliye ve ekonomi anlayışı değerlendirilmeye çalışılacaktır. Böylece Erçin'in Türk iktisadi düşünce hayatındaki yerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Çalışmanın ilk bölümünde Erçin'in bürokratik, akademik ve siyasi yaşamındaki gelişmelerden bahsedilecek, ikinci bölümünde de temel mali ve ekonomik görüşleri ele alınacaktır.

A) Cezmi Erçin'in Hayatı ve Bürokratik, Akademik, Siyasi Faaliyetleri

1) Hayatı ve Bürokratik, Siyasi Faaliyetleri

1895 yılında İstanbul'da doğan Mehmet Cezmi (Emiroğlu) Erçin, ilk ve orta öğrenimini İstanbul'da tamamlamış, ardından İstanbul İdadisi'ni bitirmiştir. 1912 yılında Mekteb-i Mülkiye'ye giren Erçin, 1916 yılında buradan iyi dereceyle mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından askere alınmış ve 1916-1918 yılları arasında levazım yedek subay vekili ve levazım yedek teğmen olarak askerlik görevini tamamlamıştır. Mütarekeyle birlikte terhis olan Erçin, Darülfünun Hukuk Fakültesi'nde dersler alarak avukatlık yapma hakkını elde etmiştir. Bir süre avukatlık yaptıktan sonra 1923 yılında Maliye Müfettişliği'ne atanmıştır. 1925 yılında Fransa Maliye Bakanlığı'nda staj yapmıştır.[1] 1930 yılında Maliye Bakanlığı Varidat Umum Müdürlüğü, 1933 yılında Teftiş Heyeti Başkanlığı, 1936 yılında Tetkik Heyeti Başkanlığı[2], 1937 yılında da Bakanlık Müsteşarlığı görevlerinde bulunmuştur.[3] 1938 yılında Ziraat Bankası Genel Müdür Yardımcılığına görevine atanan Erçin, bu görevindeyken Celal Mengilibörü'nün vefatı nedeniyle açılan seçimde Antalya'dan

---

[1] İhsan Güneş, **Türk Parlamento Tarihi, TBMM 5. Dönem İkinci Cilt**, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara, 2008, s.45.

[2] **Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, 30.11.1.0.105.25.11.

[3] **Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, 30.11.1.0.111.8.20.

milletvekili seçilmiştir.[4] 20 Ocak 1939'da Meclis'e katılan Erçin, 6. dönemde Antalya'dan bir kez daha vekil olarak seçilmiş ve 3 Nisan-1 Kasım 1939 tarihleri arasında Ticaret Bakanlığı görevinde bulunmuştur. Hastalığı nedeniyle Bakanlık görevinde kısa süre kalabilen Erçin, 1940 yılında genç yaşta vefat etmiştir.[5]

2) Akademik Faaliyetleri

Cezmi Erçin'in bürokratlığı ve kısa dönem süren siyasetçiliğinin yanı sıra akademik bir yönü de vardır. 1936-1940 yılları arasında Siyasal Bilgiler Okulu'nda Bütçe ve Amme Kredisi dersleri profesörlüğü yapmıştır.[6]Siyasal Bilgiler Okulu'nda Erçin'den Bütçe dersi alan öğrencilerinden biri, yine eski Maliye Müfettişleri'nden olup, daha sonra 1974 yılında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı da yapan Cahit Kayra'dır. Kayra, Erçin'i babacan, güler yüzlü, iyimser ve sevecen bir kişiliğe sahip biri olarak nitelemektedir.[7] Kayra ayrıca, Cezmi Erçin'in bürokrasiden başlayıp siyasete uzanan kariyerinin kendileri gibi gençler için örnek teşkil ettiğini de söylemektedir.[8]Erçin, akademisyen yönünün bir uzantısı olarak aynı zamanda birçok kitap da kaleme almıştır. Bu kitaplardan bazıları ders kitabı olarak okutulmuştur. 4 ciltlik Türkiye'de Vergi Sistemi, Bütçeler ve Hazine, Maliye İlmi ve Mevzuatı, Amme Kredisi, Bütçe Nazariyatı ve Tatbikatı bu tarz kitapların başlıcalarıdır. Öte yandan Erçin'in çeşitli gazetelerde yer alan iktisadi, mali ve finans konularındaki yazılarının birleşiminden oluşan kitapları da mevcuttur. "Dünya İktisadi Buhranında Para ve Kredi Politikalarının Tesiri" ve "Londra Para ve İktisat Konferansı" eserleri bu kapsamdadır. Erçin'in ayrıca Ülkü dergisinde de çeşitli yazıları yayımlanmıştır.

---

4 **Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, 30.10.0.0.75.497.13.

5 İhsan Güneş, **a.g.e.**, s.46.

6 Ali Çankaya Mücellitoğlu, **Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler 1. Cilt**, Örnek Matbaası, Ankara, 1954, s.865-866.

7 Cahit Kayra, **Telefon Defteri**, Boyut Kitapları, İstanbul, 2008, s.111.

8 Cahit Kayra, **'38 Kuşağı: Cumhuriyetle Yetişenler**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012, s.94.

Cezmi Erçin'in, teyide muhtaç olsa da akademik sayılabilecek bir diğer yönü de edebiyatçılığıdır. Genelde maliye ve ekonomiyle ilgili eserler kaleme alan Erçin, mecliste yer alan hal tüzüğünde yazdığı ilk kitap olarak "Lisan ve Edebiyatımız" adlı kitabı göstermektedir.[9] Yapılan araştırmada Cezmi Erçin'e ait Lisan ve Edebiyatımız adlı bir kitap tespit edilemese de, aynı isimli bir kitabın 1917 yılında Cezmi Ertuğrul tarafından kaleme alındığı saptanmıştır.[10] Yine yapılan kaynak taramasında bu kitabın yazarı olarak belirtilen Cezmi Ertuğrul'un kimliğinin de tartışmalı olduğu görülmüştür. Eser hakkında bir makale kalem alan Doç. Dr. Sezai Çoşkun, şu ana kadar Cemil Meriç'in aktardığından hareketle Cezmi Ertuğrul'un Namık Kemal'in torunu olarak bilindiğini, ancak Namık Kemal'in torununa ait bilgilerin Cezmi Ertuğrul ile uyuşmadığını, ancak Cezmi Ertuğrul'un kim olduğunun da tespit edilemediğini belirtmiştir.[11] İşte bu şekilde kimliği belirsiz olan Cezmi Ertuğrul'un, yaptığımız bazı araştırmalar sonucunda Cezmi Erçin ile aynı kişi olabileceği fikrine ulaşılmıştır. Öncelikli olarak Cezmi Erçin'in kendisi "Lisan ve Edebiyatımız" adlı bir kitap kaleme aldığını hal tüzüğünde belirtmiştir. Her ne kadar kitapta yazar ismi olarak Cezmi Ertuğrul yazsa da, Cezmi Erçin'in daha önce Cezmi Emiroğlu ismini kullanması ve üç ikinci isminin de "E" harfi ile başlaması bu kitabın yazarının Cezmi Erçin olabileceği yönünde bir şüphe uyandırmaktadır. 1917 yılı basımlı kitap incelendiğinde, kitabın iç kapağında yer alan fotoğrafın, Cezmi Erçin'in gençlik fotoğrafı olma ihtimalinin yüksekliği de bu şüpheyi ayrıca kuvvetlendirmektedir. Öte yandan 1939 yılında Yedigün dergisinde kendisiyle yapılan bir röportajda Erçin, kendisinin eskiden edebiyatçı geçindiğini belirterek, edebiyata olan ilgisine vurgu yapmıştır.[12] Bu vur-

---

[9] TBMM Kütüphane ve Arşiv Hizmetleri Başkanlığı, **https://www.tbmm.gov.tr/eyayin/GAZETELER/WEB/MAZBATALAR/TBMM/d05/HT_876_1_5.pdf**, (2 Eylül 2015).

[10] Cezmi Ertuğrul, **Lisan ve Edebiyatımız Hakkında Tahlil-Tenkid-Mukayese**, Hukuk Matbaası, 1917, İstanbul.

[11] Sezai Coşkun, "Cezmi Ertuğrul ve Lisan ve Edebiyatımız Adlı Eseri", **Turkish Studies**, Volume 8/13, Fall 2013, s.285-286.

[12] "Ticaret Vekili Cezmi Erçin", **Yedigün**, Sene:7, No:337, Cilt:13, 22 Ağustos 1939.

gu da Cezmi Erçin'in, Cezmi Ertuğrul ismini kullanarak, bu kitabı yazmış olabileceği düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Dolayısıyla maliyeci ve ekonomist kimliğiyle bilinen Erçin'in edebiyatçı bir yönü de olabileceği bu verilerle ortaya çıkmaktadır.

3) Ticaret Bakanlığı Dönemi

Cezmi Erçin, 3 Nisan-1 Kasım 1939 tarihleri arasında yaklaşık 7 ay gibi kısa bir süre de olsa Ticaret Bakanı olarak görev yapmıştır. Ticaret Bakanlığı, 1939 yılında uzun bir süreden sonra tekrar bir Bakanlık olarak örgütlenmiş[13] ve Refik Saydam Hükümeti'nde ilk Ticaret Bakanı olarak Cezmi Erçin görev yapmıştır. Erçin, bakanlığı süresince daha çok dış ticareti düzenleyici önlemler almaya çalışmıştır. Dış ticaret konusunda dünyadaki mevcut sistemin serbest ticaretten ziyade ikili takasa dayalı kliring anlaşmalarıyla gerçekleştiğinin bilincinde olan Erçin, bu sistemin ihracatı artırıp dış ticaret açığını dengelemesi bakımından önemli olduğunu, ancak beraberinde döviz stoku sıkıntısı yarattığını da düşünmektedir.[14] 1939 yılı bütçesi görüşülürken Meclis'te yaptığı konuşmada da bu konuya dikkat çeken Erçin, normal ticaretin uygulandığı serbest rejime geçmenin esas amaçları olduğunu ve uygulanmakta olan kliring sisteminin geçici ve dünyadaki mevcut gelişmeler neticesinde bir nevi zorunluluktan kaynaklandığını ifade etmiştir.[15] Bu zorunluluğa rağmen Cezmi Erçin bazı girişimlerde de bulunmuştur. Cezmi Erçin, Başbakanlığa yazdığı bir yazıda dış ticaret ürünlerinin serbest dövizli piyasalara çıkmasını amaçladıklarını, ancak bunu gerçekleştiremediklerini, bunun sebeplerinden birinin de uygulanan yüksek oranlı serbest döviz marjı olduğunu belirtmiştir. Bu sebeple Fransa ve İsviçre gibi ülkelerin anlaşmaları iptal ettiğini vurgulayan Erçin, esas gayelerinin serbest rejime geçmek olduğundan hareketle, serbest döviz marjlarının makul seviyelere çekilmesini önermiş ve bu girişimin mübadele hacmini artırarak ekonomiye yararlı olacağını belirtmiştir.[16]

---

[13] "Ticaret Vekaleti Teşkilat ve Vazifelerine Dair Kanun (Kanun No: 3614)", **Resmi Gazete**, Sayı: 4220, 31 Mayıs 1939.

[14] Cezmi Erçin, "Cumhuriyet Maliyesi", **Ülkü**, Sayı: 33, s.180.

[15] **T.B.M.M. Zabıt Ceridesi**, Devre VI, İçtima Senesi F, Cilt 2, İnikad 19, s.338.

[16] **Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, 30.10.0.0.231.560.14.

Serbest rejime geçişin zorluğunun farkında olan Cezmi Erçin, yine Cumhuriyet ve Ulus gibi gazetelere verdiği demeçlerde de kliring ve takas sisteminin mecburiyetten kaynaklandığı konusunu sıklıkla vurgulamıştır.[17] Ancak her ne kadar geçici de olsa mevcut düzene uyum açısından çeşitli önlemler de alınmıştır. Bu düzenlemelerden ilki Takas Limited Şirketi kurularak, öncelikle takas işlerinin idaresine şekil vermektir.[18] Diğeri de takas fiyatlarının anormal seviyede yükselmesini önlemektir.[19] Cezmi Erçin ayrıca ticarette kooperatifleşmeyi de teşvik etmiştir. Her memleketin dış ticarette teşkilatlandığını belirten Erçin mevcut dünya koşulları altında Türkiye'nin de geçici de olsa ihracatçılarının kooperatifler kurarak ticaret faaliyetlerini yürütmesinde fayda olduğunu, aksi halde teşkilatlı ülkeler karşısında iç piyasada istikrarı sağlayamayacaklarını vurgulamıştır.[20] Erçin'in Bakanlık süresince gerçekleşen önemli gelişmelerin başlıcaları; Almanya ile kredi antlaşmasının imzalanması[21], Uluslararası İzmir Fuarının açılışı[22] ve 10 ülkeyle yeni ticaret anlaşmaları imzalanması konusundaki girişimler[23] olarak sıralanabilir. Cezmi Erçin'in Bakanlık görevi kısa sürdüğünden, bu anlaşmaların hepsini imzalaya muvaffak olamasa da onun döneminde Polonya[24] ve Litvanya[25] ile ikili ticaret anlaşmaları imzalanmıştır.

B) Cezmi Erçin'in Ekonomik ve Mali Görüşleri

1) Londra Para ve İktisat Konferansı

Cezmi Erçin'in ekonomik ve mali görüşlerine yazdığı kitap ve makaleler aracılığıyla ulaşmak mümkündür. Kendisi tarafından yazılan ki-

---

[17] "Ticaret Vekilimiz Mühim Beyanatta Bulundu", **Ulus**, 9 Temmuz 1939; "Meclis Tatil Kararı Verdi", **Cumhuriyet**, 9 Temmuz 1939.

[18] **Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, 30.18.1.2.87.70.6.

[19] "Takas Limited Şirketinin Vazifeleri ve Faydaları", **Ulus**, 10 Ağustos 1939.

[20] "Ticaret Vekili İzmir İhracatçılarıyla Konuştu", **Ulus**, 23 Ağustos 1939.

[21] **T.B.M.M. Zabıt Ceridesi**, Devre VI, İçtima Senesi F, Cilt 2, İnikad 9, s.31.

[22] "İzmir Fuarı Açıldı", **Cumhuriyet**, 21 Ağustos 1939.

[23] "10 Devletle Ticaret Anlaşması Yapıyoruz", **Ulus**, 24 Ağustos 1939.

[24] **Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, 30.18.1.2.87.70.8.

[25] **Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi**, 30.18.1.2.88.80.17.

tapların çoğu ya ders kitabı mahiyetinde ya da maliye alanında mevzuat bilgisi içerir şekilde hazırlanan eserlerdir. Yine bazı konferanslardaki konuşmaları da basılı metin haline getirilip yayımlanmıştır. Bu yayınlarının dışında belki de en dikkat çekeni, Büyük Buhran'ın ardından 1933 yılında düzenlenen Londra Para ve İktisat Konferansı'nın öncesi ve sonrasında kaleme aldığı yazılardan oluşan iki eserdir. Bu iki eser de aslında Hakimiyeti Milliye gazetesinde 1933 yılı içerisinde Cezmi Erçin tarafından yazılmış makalelerin birleştirilmiş halinden oluşmuştur. "Dünya İktisadi Buhranında Para ve Kredi Politikasının Tesirleri Hakkında" başlıklı ilk kitap, söz konusu konferansın öncesindeki gelişmelere ve konferansın hazırlık sürecine odaklanmakta olup, 13 Şubat 1933 ve 4 Nisan 1933 tarihleri arasında Hakimiyeti Milliye Gazetesinde yer alan dokuz makalenin birleşiminden oluşmaktadır. Konferansın ardından yayımlanan "Londra Para ve İktisat Konferansı" adlı ikinci kitap da yine aynı gazetede, 21 Ağustos 1933 ve 12 Eylül 1933 tarihleri arasında on dokuz parça halinde basılan bölümlerin toplanmasıyla ortaya çıkmıştır.

Cezmi Erçin ilk kitabın girişinde, mevcut ekonomik buhranın iktisat kitaplarında yer alan dönemsel buhranlardan daha farklı, tüm dünyayı iktisadi ve mali açıdan sarsan büyük çaplı ve derin etkileri olan bir kriz olarak nitelemiştir. Erçin'e göre Dünya Savaşı ve Büyük Buhran gibi iki önemli küresel gelişme sonucu genel ekonomik dengelerde tamamen değişiklikler meydana gelmiş, ancak yeni bir düzen halen tesis edilememiştir. Devletler, milli iktisat politikaları gütmeye başlayarak birbirleriyle zıt bir şekilde hareket etmekte olup, bu olumsuz tablodan ortak bir çıkış yolu henüz bulunamamıştır. Birçok ülkede ürün fiyatları düşmüş, tüketim azalmış, bütçe açıkları ortaya çıkmış, finansal sorunlar oluşmuştur. Erçin, krizin iktisadi bir şekilde başladığını, bunun para politikalarını da etkilediğini, önlem olarak alınan döviz sınırlamaları, altın standardından ayrılma gibi uygulamalarla birlikte aslında krizin daha da büyüdüğünü kaydetmiştir. İşte böyle bir ortamda, bu kadar büyük çaplı sorunları çözmek için uluslararası düzeyde ortaklaşa hareket ederek, çözüm arayışlarının görüşülmesi gündeme gelmiş ve 15 Temmuz 1932'de Lozan'da Milletler Cemiyeti'nin girişimiyle bir araya gelinmiştir. Bu toplantıda

bir yıl sonra Londra'da geniş katılımlı bir para ve iktisat konferansın düzenlenmesi ve bu konferansa kadar da çeşitli uzmanlardan oluşacak heyetlerin görüşerek ön hazırlık sürecini yürütmesi kararlaştırılmıştır. Uzmanlar heyeti çalışmalarının sonucu konferansta çözülmesi gereken meseleleri tespit etmişlerdir. Altın esasını terk eden ülkelerin de tekrar dahil olacağı ortak bir para sisteminin kurulması, büyük düşüş gösteren fiyatların belli oranda yükseltilerek ekonomik rahatlama sağlanması, iktisadi hayatın canlanabilmesi için döviz denetiminin kaldırılması, gümrük sınırlamaları ve kontenjan gibi uygulamalardan vazgeçilerek tekrar uluslararası serbest ticaretin tesis edilmesi uzmanlar tarafından ortaya atılan önerilerin başlıcalarıydı.[26] Görülebileceği üzere uzmanlar heyeti, daha çok kriz öncesi eski liberal sistemin temel unsurlarına bir dönüşü sağlayabilecek çözümlerden yanaydı.

Bu öneriler arasında yer alan uluslararası ortak para standardının belirlenmesi konusu Cezmi Erçin'e göre konferansın en öncelikli meseleleri arasında yer almaktaydı.[27] Bu konu hakkında genel bir bilgi verilecek olursa; Dünya Savaşı'ndan önce uluslararası ortak para esası olarak altın standardı sistemi kullanılmaktaydı. Her ülke parasının değerini elindeki mevcut altın stokuna göre ayarlamaktaydı. Ancak savaş sonrası bu sistemin uygulanabilirliği ortadan kalkmış ve farklı alternatifler aranmaya başlanmıştır.[28] Bu arayışların sonucu olarak 1920'li yılların ortasından itibaren altına çevrilebilir para standardı esas alınmıştı. Böylece merkez bankaları altın ya da altına dönüştürebilir dövizler aracılığıyla paraların değerlerini belirlemeye başlamıştılar. Geçici de olsa bir rahatlık sağlayan bu sistem, Büyük Buhran'ın başlamasının ardından çökmüş, başta ABD ve İngiltere olmak üzere, birçok ülke altın standardı sisteminden çıkmaya başlamıştı. Sadece başta altın stoku yüksek olan Fransa ve az sayıda ülke bu sistemin devamından yanaydı. Ekonomik

[26] Cezmi Emiroğlu, **Dünya İktısadî Buhranında Para ve Kredi Politikasının Tesirleri Hakkında**, Damga Matbaası, 1933, s.5-8.

[27] **a.g.e.**, s.10.

[28] Bilsay Kuruç, **Mustafa Kemal Döneminde Ekonomi: Büyük Devletler ve Türkiye**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2011, s. 5, 16, 21.

kriz sadece altın standardını değil, dış ticareti de derinden sarsmış, ülkeleri bir nevi yalnızlaştırmış, her ülkenin kriz karşısında kendi farklı konumları ve çıkarları doğrultusunda hareket etmesine yol açmıştı.[29] Konferans öncesi Türkiye'nin de belirlediği bir pozisyon ve eğilim vardı. Türkiye'nin bu konudaki tutumunu açıklayan Erçin, kanuni mevzuat da altın standardı mevcut olsa da, fiiliyat da kağıt standardının uygulandığını belirtmiştir. Milli paranın stabilize edilmesinin önemine dikkat çeken Erçin, para sisteminin nasıl olacağından ziyade ekonomik politikalarla uyumlu ve istikrarı sağlayacak şekilde düzenlenmesinin daha önemli olduğunu vurgulamıştır. Erçin'e göre ekonomik istikrarı sağlayabilmek için ayrıca, sağlam bir devlet maliyesiyle denk bir bütçenin oluşturulması, üretim kabiliyetini artıracak iktisat politikalarının takibi, dış ticaret açıklarının ortadan kaldırılması gereklidir. Altın standardını bugünkü haliyle uygulamanın imkansızlığına vurgu yapan Erçin, diğer ülkelerle birlikte işbirliği ve ortaklaşa hareket sonucu yeni kurulacak bir standarda da olumsuz yaklaşılmayacağını ifade etmiştir. Böylesine bir sistemi sağlıklı bir şekilde kurabilmek için, her ülkenin kendi öznel koşullarını da dikkate alacak şekilde bir belirlemenin daha yararlı olacağını belirten Erçin'e göre, borçlu-borç veren, zirai-sınai gibi farklı statülere sahip ülkeleri ortak bir noktada buluşturabilecek bir standardın tesis edilmesi gerekmektedir.[30] Görüleceği üzere Erçin'in de vurguladığı gibi, Türkiye ulusal çıkarları da gözeten bir uluslararası işbirliğinden ve ekonomik sonuçtan yanaydı.

İlk kitapta konferans öncesi ortam ve çalışmalar hakkında bilgi verip, genel değerlendirmelerde bulunan Cezmi Erçin, ikinci kitapta kendisinin de bizzat katıldığı[31] konferanstaki görüşmelere ve alınan kararlara yer vermiştir. Konferansın, uzmanlar heyeti tarafından hazırlanan beyannamenin davetli ülkelere dağıtılmasının ardından, beklenenden daha geç bir zamanda toplandığını belirten Erçin, bu durumun Ame-

[29] İlhan Tekeli, Selim İlkin, **Uygulamaya Geçerken Türkiye'de Devletçiliğin Oluşumu**, ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Yayını, Ankara, 1982, s.305.

[30] Emiroğlu, **a.g.e.**, s.56-60.

[31] Tekeli, **a.g.e.**, s.314.

rika Birleşik Devletleri'ndeki başkanlık seçimi ve yeni seçilen başkan Franklin Roosevelt'in farklı ekonomik görüşlere sahip olmasından kaynaklandığını ifade etmiştir. Konferans öncesi ABD Başkanı'nın İngiltere ve Fransa başbakanlarını davet ederek, bir ön görüşme yaptığını aktaran Erçin, bu görüşmelerin sonucunda İngiltere ve ABD'nin ortak bir tebliğde bulunduğunu da kaydetmiştir. Erçin'e göre bu tebliğ, konferansta gerçekleşebilecek fikir tartışmalarının ön habercisiydi. Konferans için hazırlık yapan uzmanlar heyeti daha çok para ve altın meselelerine odaklanmışken, bu yeni bildiri daha çok ham madde fiyatlarının yükseltecek enflasyon tedbirlerine ağırlık vermekteydi. Uzmanlar heyeti para standardı meselesini olmazsa olmaz bir koşul olarak değerlendirirken, bu bildiri de eğer uygun ortam ve koşullar sağlanırsa bir standarda geçilebileceği kaydedilmekteydi.[32]

Londra Para ve İktisat Konferansı, beraberinde böylesi tartışmaları da getirerek 12 Haziran 1933 tarihinde toplanmıştır. 64 ülkenin katılımıyla gerçekleşen konferansta Türkiye'yi de Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Bey başkanlığındaki bir heyet temsil etmiştir. Açılış konuşmalarında söz alan Tevfik Rüştü Bey, her ülkenin buhran karşısında belli önlemler aldığını, Türkiye'nin de mali, zirai, sınai açıdan yeni programlar uyguladığını, yapılacak ortak görüşmelerin ışığında, her ülkenin ihtiyaçlarını da göz önüne alan adil ve gerçekçi bir çözümün işbirliğiyle sonuçlandırılmasına olan inancını vurgulamıştır. Konferansın ana görüşmeleri tamamlandıktan sonra iki ana ve çeşitli alt komisyonlar olmak üzere, konu bazlı tartışmalara geçilmiştir. Ana komisyonların ilki "nakti ve mali komisyon", diğeri de "iktisadi komisyon" idi.[33] Cezmi Erçin'in konferans öncesi işaret ettiği fikir ayrılıkları daha ilk komisyon toplantılarının başında ortaya çıkmışı. Para, fiyat ve kredi meselelerin görüşüldüğü nakti ve mali komisyon toplantılarında iki farklı görüş oluşmuştu. İngiltere ve ABD'nin başını çektiği grup enflasyonla fiyatların yükseltilmesinden yana iken, Fransa'nın başını çektiği grup istikrar ve güven

[32] Cezmi Emiroğlu, **Londra Para ve İktisat Konferansı**, Damga Matbaası, 1933, s.5-7.

[33] **a.g.e.**, s.8-10.

ortamının sağlanmasından yanaydı. Ayrıca her ülkenin altın standardı fikrine katılmadığı da bu tartışmalar sonucu ortaya çıkmıştı.[34] Yine de bir uzlaşmayı hedefleyen devletler altın standardı sistemini esnek bir şekilde de olsa kabul etmişlerdi. Alınan karara göre ülkeler şartlar uygun olduğunda ve tarihlerini kendi tespit ederek paralarını altına göre belirleyecekti.[35] Ancak bu uzlaşma kısa süreli olmuş ve konferansın ilerleyen günlerinde, tekrar ayrılıklar ortaya çıkmıştır. Merkez bankaları ve bu bankaların uygulayacağı altın politikası tartışılırken, ABD heyeti altın standardı ve paraların tespiti meselesinden vazgeçici açıklamalarda bulunmaya başlamış ve kendi ekonomik meselelerini henüz çözmeden uluslararası bir standardın belirlenmesi için henüz erken olduğundan, alınan kararlara çekinceler koymuştu. Cezmi Erçin'in de belirttiği gibi bu durum, konferansı tıkanma pozisyonuna getirmişti.[36]

Mali komisyon bu şekilde tartışmalı geçerken, iktisadi komisyonda da pek farklı bir ortam bulunmamaktaydı. Ülkeler iktisadi hayatın tekrar canlanması için kontenjan ve sınırlamaların yavaş yavaş kaldırılması gerektiği konusunda hemfikir iken, bazı çekincelerini de dile getirmişlerdi. Türk heyeti de hedeflenen ortak gümrük anlaşmasının bir sene ertelenmesini ve yine uluslararasından ziyade ikili gümrük anlaşmalarını önererek, bu çekincelerini ifade eden ülkeler arasında yer almaktaydı. Kendi öznel durumlarına göre başka istisnai durumları da dile getiren ülkelerin olması, ortak bir noktada buluşulmasını zorlaştırmaktaydı.[37] Bu farklılıklar ürün bazlı görüşmelerin yapıldığı alt komisyonda da kendisini gösterdi. Erçin'in de dile getirdiği gibi, ülkeler ekonomik krizden dolayı üretimi sınırlamak ve tüketimi artırmak amacındaydılar. Böylece fiyatlar da daha ölçülü bir konuma gelebilecekti. Ancak bunun nasıl olabileceği konusu yine tartışmalıydı. Örneğin, şeker başlığı tartışılırken, şeker fazlasını önlemek için yeni fabrikaların açılmaması önerilmişti. Erçin'in aktardığına göre Türk heyeti dış ticaret için yeni fabrika açılma-

[34] **a.g.e.**, s.12-13.

[35] **a.g.e.**, s.21.

[36] **a.g.e.**, s.27-31.

[37] **a.g.e.**, s.35-41.

masını mantıklı bulurken, iç ihtiyaçlar söz konusu olduğunda böyle bir sınırlamanın sorunlara yol açabileceğini ifade etmişti. Türkiye gibi belli çekinceleri olan başka ülkeler de vardı. Şekerin yanı sıra, şarap, kereste, süt, kakao, kömür, bakır, kalay, buğday gibi ürünlerde de benzer tartışmalar görülmüş ve bu meselelerin Milletler Cemiyeti'ne havale edilerek, bu kurum bünyesinde tekrar ele alınması kararlaştırılmıştı.[38] Yani görüleceği üzere, konferansta esaslı kararlar alınamamış, meselelerin çözümü ileriye bırakılarak hep ertelenmişti. Cezmi Erçin de konferansla ilgili yaptığı genel değerlendirmede bu duruma dikkat çekerek, uluslararası ve ortak bir çözüm bulmak amacıyla toplanan konferansın bu amacını gerçekleştiremediğini, dünyadaki mevcut konjonktürün ortak ve tek bir ekonomi politikası belirlemekten uzak olduğunu, dolayısıyla her ülkenin kendi koşullarına göre yapacağı ikili anlaşmalarla ekonomik siyaset takip etmesinin en faydalı çözüm olacağının bu konferans neticesinde anlaşıldığını kaydetmiştir.[39]

Gerçekten de Cezmi Erçin'in gerek öncesi ve gerekte sonrasını da içerecek şekilde tüm yönleriyle ele aldığı Londra Para ve İktisat Konferansı'na ait iki kitabı incelendiğinde, 1930'lı yılların ekonomik ortamı hakkında genel bir fikriyata sahip olmak mümkündür. Gerek bazı uzmanlar, gerekse de bazı ülkeler buhran öncesi mevcut liberal sistemin unsurlarının devamından yana iken, birçok ülkenin kendi öznel koşullarını öne sürerek, milli iktisat ve iktisadi devletçilik anlayışları doğrultusunda daha müdahaleci ve düzenleyici ekonomik politikalardan yana oldukları görülmüştür. Otarşi tartışmalarının da sıklıkla yaşandığı 1930'lı yıllarda, uluslararası ortak bir çözümün bulunamayıp, ikili veya daha farklı alternatif yolların aranması da bu açıdan daha anlamlıdır. Dolayısıyla Türkiye'nin 1930'lı yıllarda uyguladığı ekonomik devletçilik modelinin, aslında dünyadaki genel ekonomik gidişatla da paralel ve uyumlu olduğu Cezmi Erçin'in bu iki eserinden açıklıkla anlaşılabilmektedir.

---

[38] **a.g.e.**, s.43-50.

[39] **a.g.e.**, s.62.

2) Bütçe

Cezmi Erçin'in bütçe konusundaki temel görüşleri "Bütçeler ve Hazine" ile "Hukuki Bakımdan Bütçe" başlıklı kitaplarında yer almaktadır. Cezmi Erçin bütçe kavramını modern devletinin oluşum sürecine denk gelen önemli bir mali öğe olarak değerlendirmektedir. Erçin, modern devletlerin oluşumuyla birlikte, halkın da vekilleri aracılığıyla meclislerde bütçeleri tayin ve tespit etmeye başlamasını bu durumun bir göstergesi olarak nitelemektedir.[40] Bu doğrultuda, bütçelerin en önemli prensiplerden birisinin açıklık ilkesi olduğunu belirten Erçin, mecliste tartışılan ve görüşülen açık bütçeler sayesinde halkın toplanan kaynakların hangi hizmetlere harcandığı konusunda bilgi edinebildiğini kaydetmiştir.[41] Türkiye'de gerçek anlamıyla bütçe fikri ve uygulamasının II. Meşrutiyet dönemine denk geldiğini vurgulayan Erçin, 1909 yılı bütçesinin Meclis-i Mebusan'da uzun süren görüşmeler sonucunda kabul edildiğini dile getirmiştir. Erçin'e göre Meşrutiyet dönemi bütçelerinin en önemli kusuru, Cumhuriyet dönemi gibi denk bütçe hedefini pek gütmeyen bütçeler olması ve aynı zamanda sene içerisinde bazı eklemeler yapılabilecek tarzda hazırlanmasıydı.[42] Bu özellikler mali itibarı zedeleyebilecek unsurlar taşımaktaydı. Bu nedenle Erçin'e göre Cumhuriyet yönetimi hayali bütçe yapmamayı ilke edinmiş, denk bir bütçe doğrultusunda, yararlı alanlar dışında borçlanmadan, dış ticaret dengesini sağlayıp, ülkenin mali bünyesini korumayı amaçlamıştır.[43]

3) Maliye İlmi

Cezmi Erçin'in teorik olarak maliye ilmi hakkında fikirleri "Maliye İlmi ve Maliye Mevzuatı" adlı kitapta bulunmaktadır. Maliye Meslek Mektebi için bir ders kitabı olarak hazırlanan bu kitapta Erçin, konuyla ilgili diğer bazı kitaplar gibi sadece iktisadi, mali, ya da hukuki bir amaç

---

[40] Cezmi Erçin, **Hukuki Bakımdan Bütçe**, Hapishane Matbaası, Ankara, 1937, s.3.

[41] Cezmi Emiroğlu, **Bütçeler ve Hazine**, Damga Matbaası, 1934, s.12.

[42] **a.g.e.**, s.14.

[43] **a.g.e.**, s.128.

taşımadan maliye ilmini tüm yönleriyle ele almayı amaçladığını vurgulamıştır.[44] Maliye ilmini kamu hukukunun önemli bir parçası olarak gören Erçin'e göre maliye ilmi devlet masraflarının nasıl belirlendiği ve bu masrafların hangi kaynaklardan nasıl karşılanacağıyla ilgilenmektedir. Devlet hizmetlerinin kamu ihtiyaçlarıyla doğru orantılı olduğunu kaydeden Erçin, bu ölçütün öznel olduğunu ve iktisadi devletçilik akımı ile birlikte sınırları genişleyici bir boyut aldığını da dile getirmiştir.[45] Devletçilik anlayışının bu gelişimi ile birlikte devlet masraflarının da arttığını belirten Erçin, bu masraflara karşılık gelecek kaynakların bulunması gerektiğine de işaret etmiştir. Erçin ayrıca masrafların genel ihtiyaca yönelik ve gerekli ve yararlı alanlara doğru yapıldığı müddetçe, mali açıdan sorun yaratmayacağını düşünmektedir. Bu nedenle Erçin, bütçeler hazırlanırken, verimli alanlardaki harcamaları artırıp, verimsiz alanlardaki harcamaları azaltmanın da uygulanacak yöntemlerden biri olarak göstermiştir.[46] Erçin devletin masrafları karşılayabilmek için başvurabileceği dört esas yöntem olduğunu belirtmiştir. Bunlar; devletin kendi emlâkından elde ettiği gelirler, para basma, vergiler ve borçlanma şeklinde sıralanabilir. Devletin kendi emlâkına dayanmasının daha çok eski imparatorluk devirlerine ait olduğunu ve artık terk edilen bir yöntem olduğunu belirten Erçin'e göre para basma ve borçlanma yöntemleri de ekonomik ve mali açıdan belli sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla modern zamanlarda devlet gelirlerini oluşturan en önemli unsur vergilerdir. Erçin bu konuda da vergilerin de halkın ödeme kabiliyetleri doğrultusunda, adilane bir şekilde toplanmasının önemine ayrıca dikkat çekmiştir.[47]

4) Vergiler

Devletin en önemli gelir kaynağını oluşturduğu belirtilen vergiler konusu da Cezmi Erçin'in uzmanlık alanları arasında yer almaktadır.

---

[44] Cezmi Erçin, **Muhtasar Maliye İlmi ve Maliye Mevzuatı**, Damga Matbaası, 1935, s. 5-6.

[45] **a.g.e.**, s.10.

[46] **a.g.e.**, s.13-16.

[47] **a.g.e.**, s.23-26.

4 cilt olarak hazırladığı Türkiye'de Vergi Sistemi adlı eseri, bu alanda önemli bilgiler veren bir mahiyettedir. Vergi fikrinin hediye, yardım, fedakarlık gibi safhalardan geçerek zorunluluk devresine girdiğine belirten Erçin, ilkel toplumlarda kafa vergisi olduğunu ve her kişiden eşit şekilde alındığını, ancak daha sonra verginin mülkiyete dayandırılması fikrinin geliştiğini ve bu doğrultuda alınan vergi miktarlarının da gelire oranla tespit edildiğini kaydetmiştir. Erçin'e göre devlet kavramının gelişmesiyle beraber verginin hizmet karşılığı alınması anlayışının yanı sıra son zamanlarda toplumsal ve milli dayanışma için bir görev hissi olarak da alınması fikri de yaygınlaşmıştır.[48]

Devletin çoğalan ihtiyaçları karşısında verginin öneminin arttığını vurgulayan Erçin'e göre, vergiler maliye ilminin de en önemli unsuru olmuştur. Verginin amacı genelde mali olsa da, Erçin vergilerin iktisadi ve toplumsal hedefler için de toplanabileceğine dikkat çekmiştir. Toplanan vergilerle iktisadi politikalara müdahale edilebilir. Toplumsal sınıflara göre alınan vergiler de toplumsal politikalar doğrultusunda olur. Sermaye ve emekten alınacak vergilerin belirlenmesi bu bağlamdadır. Dolayısıyla Erçin, vergi ve iktisat politikalarının birbiriyle uyumlu olması gerektiğini vurgulamıştır.[49]

Erçin'e göre toplumların gelişmesiyle birlikte tek vergi anlayışından vergi sistemine geçiş olmuştur. Bu vergi sistemi doğrultusunda vergiler genel olarak vasıtalı ve vasıtasız vergiler olarak ikiye ayrılmaktadır. Vasıtasız vergiler kazanılan servetle doğrudan alakalıyken, vasıtalı vergiler servetin hareketi sırasında oluşur. Vasıtasız vergiler sürekli iken, vasıtalı vergiler duruma göre alınır. Erçin, devletin ekonomi-politikasına göre çeşitli zamanlarda bu vergilerden birine ağırlık verildiğine dikkat çekmiştir.[50]

---

[48] Cezmi Erçin, **Türkiye'de Vergi Sistemi Birinci Kitap-Vasıtasız Vergiler**, Damga Matbaası, 1936, s.5-6.

[49] **a.g.e.**, s.7-8.

[50] **a.g.e.**, s.9-10.

Türkiye'de bir vergi sistemi oluşturulması gerektiği fikrinin henüz yeni olduğunu belirten Erçin'e göre, bu yöndeki çalışmalar da henüz yetersiz olup, yapılması gereken birçok şey vardır. Vergi konusundaki tarihçeyi de ele alan Erçin, Tanzimat'tan önce şeri ve örfi olarak iki temel vergi türü olup, bu vergilerin çoğunun vasıtasız vergilerden oluştuğunu belirtmiştir. Ayrıca vergide gerek Müslümanlar arasında, gerekse Müslüman-gayri Müslim arasında bir eşitlik ilkesinin söz konusu olmadığını vurgulayan Erçin, vergi konusundaki ilk ıslahat hareketinin Tanzimatla birlikte hayata geçirildiğini de ifade etmiştir.Bu yeniliklerin köklü bir değişikliğe karşılık gelmediğini belirten Erçin'e göre vergi alanındaki esas düzenlemeler Cumhuriyet döneminde, 1924-26 yılları arasında olmuştur. Islahata ağnam vergisinden başlandığını belirten Erçin, 1925 yılında aşar vergisinin kaldırılmasını da bu bağlamda önemli bir gelişme olarak nitelemektedir.[51]

Erçin'in dört cilt olarak hazırladığı vergi sisteminin ilki vasıtasız vergilerle ilgilidir. Servetle alakalı olan bu tip vergilerin arazi, bina, maden, veraset gibi unsurlar üzerinden ayrı ayrı toplandığını belirten Erçin'e göre, elde edilen tüm servet üzerinden toplanacak bir genel gelir vergisinin olmamasını bir eksiklik olarak değerlendirmiştir.[52] İkinci kitap vasıtasız vergilerle ilgili olup bu bağlamda Erçin, gümrük, muamele ve tüketim vergileri gibi vergiler hakkında bilgi vermektedir. Genel olarak dünyada vasıtalı vergilere verilen ağırlığın günden güne artma eğilimi gösterdiğini belirten Erçin, Türkiye'de de bu yönde gelişmeler olduğunu ve bütçelerde buna göre düzenlemeler yapıldığını belirtmiştir.[53] Erçin, üçüncü kitapta ise inhisarlar hakkında bilgi vermektedir. Liberal ekonomi anlayışından iktisadi devletçiliğe doğru bir geçişin tekelleri de arttırdığını ve tekellerin ekonominin önemli bir unsuru haline geldiğini belirten Erçin, Türkiye'de tütün, tuz, ispirto, kibrit, çakmak, barut, oyun kağıdı gibi tekellerin de devlet idaresinde yürütüldüğünü ifade et-

---

[51] **a.g.e.**, s.14-22.

[52] **a.g.e.**, s.25.

[53] Cezmi Emiroğlu, **Türkiye'de Vergi Sistemi İkinci Kitap-Vasıtalı Vergiler**, Damga Matbaası, 1932, s.6.

miştir.[54] Dördüncü kitap ise mahalli idareler üzerinden uygulanan vergi sistemine ilişkindir. Mahalli idarelerde vergilerin ayrı olup olmaması konusunun tartışılmalı olduğuna dikkat çeken Erçin, bu meseleyi İngiltere, Fransa, Almanya, İtalya gibi ülkelerdeki durumlardan örneklerle karşılaştırmalı şekilde açıklamaya çalışılmıştır. Genel vergilerden ayrı vergiler olmasının belli avantajları olsa da dezavantajlarının da olduğunu vurgulayan Erçin, Türkiye'de de karma bir sistemin uygulandığını ve henüz hangi sisteme geçileceği konusunda tam bir netlik olmadığını kaydetmiştir. Bazı mahalli idarelerinin bu şekilde ayrı vergi toplama konusunda fiziki yetersizlikleri olduğuna işaret eden Erçin'e göre, Türkiye gibi geniş ve farklı bölgeleri içeren bir coğrafya için tek bir merkezi vergi sistemi uygulamanın zorlukları vardır. Bu konuda özellikle toplanması kolay alan bina ve arazi vergilerinin mahalli idarelere devredilebileceğini düşünen Erçin, Avrupa'daki genel eğilimin de bu şekilde mahalli idarelere devir şeklinde olduğunu belirtip, Türkiye'nin de bu yöntemi izlemesi gerektiğini savunmuştur.[55]

5) Cumhuriyet Maliyesi ve Ekonomisi Hakkında Düşünceler

Cezmi Erçin yukarıda bahsedilen kitapları dışında Ülkü Dergisi'nde de önemli makaleler kaleme almış ve Cumhuriyet maliyesi ve ekonomisi hakkındaki tespitlerini dile getirmiştir. Cumhuriyet yönetiminin kötü bir mali durumla işe başladığını belirten Erçin, savaş nedeniyle bayındır arazilerin harap olduğunu, taşınır-taşınmaz servetlerin ve üretim araçlarının azaldığını ifade etmiştir. Mali kaynakların genel ihtiyacı karşılamayacak düzeyde olmasından dolayı, üretim unsurlarını tekrardan harekete geçirip, kaybedilen serveti kazanacak yolların aranması gerekiyordu. Bu doğrultuda, cumhuriyet yönetiminin mali ve iktisadi işlerin uyumlu bir şekilde yürütülmesi gerektiğini ilk kez ortaya atan idare olduğunu belirten Erçin'e göre, mali işler dar bir sahada ele alın-

[54] Cezmi Emiroğlu, **Türkiye'de Vergi Sistemi Üçüncü Kitap-İnhisarlar ve Devlet Emlâki**, Damga Matbaası, 1933, s.5-8.

[55] Cezmi Emiroğlu, **Türkiye'de Vergi Sistemi Dördüncü Kitap-Mahalli İdareler**, Damga Matbaası, 1934, s.11-21.

mayıp, genel ve iktisadi politikanın bir parçası olarak değerlendirilmiş ve bu yönde önemli uygulamalara girişilmiştir. Erçin, bu bağlamdaki en önemli uygulamanın denk bütçe fikri olduğunu düşünmektedir. Erçin, Cumhuriyet yönetiminin hayali bütçe yapmaktan vazgeçip, denkliğe önem verdiğini, iktisadi ve verimli sahalar dışında borçlanmadan kaçınıp, dış ticareti de dengeleyip, mali bünyeyi korumayı birinci öncelik olarak belirlediğini vurgulamıştır.[56] Cumhuriyet maliyesinin itibarını denk bütçelerin gösterdiğini düşünen Erçin'e göre, 1932 ve 1933 bütçelerinin fazla göstermesi bunu kanıtlamaktadır. Bütçede denkliğin yanı sıra, karşılığı olmayan harcamalardan kaçınılmanın ve verimli masrafları artırıp, verimsiz masrafları kısmanın da uyulması gereken hedefler arasında gösteren Erçin'e göre bu masrafların artmasıyla ticari ve sanayi hayat da canlanacaktır. 1932, 1933 ve 1934 bütçeleri karşılaştırıldığında, masrafların yüzdesi gitgide artması da bu doğrultudaki önemli gelişmelerdir.[57] Devlet masraflarının artmasının önemine dikkat çeken Erçin'in dönemin dünyasında egemen olan Keynes'çi ekonomik politikalarla da uyumlu olduğu gözlenmektedir.

Hem bütçeyi denk tutmak, hem de memleketin imarı ve kalkınması için gerekli iktisadi girişimleri yapabilmek için yeni gelir kaynaklarının aranması gerektiğini ifade eden Erçin'e göre bunun için borçlanma ya da karşılıksız emisyon politikası yerine ülke kaynaklarına dayanan bir maliye politikası izlenmeliydi. Bu doğrultuda da özellikle vergi sisteminin düzenlenmeye çalışıldığını kaydeden Erçin, vergilerin ilk defa cumhuriyet döneminde düzgün toplanmaya başladığını ve halkın vergi vermeye bu dönemde alıştığını ileri sürmüştür.[58] Vergi konusunda, vergilerin üretimi daraltıp, tüketimi azaltacak şekilde ayarlanmaması gerektiğini belirten Erçin'e göre bu nedenle vasıtalı vergilere yönelme politikası izlenmelidir. Böylece hem masraflar düşürülüp, tüketim artışı olacak, hem de vergi hasılatı artmış olacaktır.[59]

---

[56] Cezmi Erçin, "Cumhuriyet Maliyesi", **Ülkü**, Sayı:9, Birinciteşrin 1933, s.205-206.

[57] Cezmi Erçin, "Cumhuriyet Maliyesi", **Ülkü**, Sayı:33, İkinciteşrin 1935, s.178.

[58] Cezmi Erçin, "Cumhuriyet Maliyesi", **Ülkü**, Sayı:9, s.209.

[59] Cezmi Erçin, "Cumhuriyet Maliyesi", **Ülkü**, Sayı: 33, s.179.

Mali anlamda yapılan düzenlemelerden birinin hazine işlemlerinde uygulandığını belirten Erçin, merkez ve vilayetlerde, bankaların da devreye sokularak ödeme işlerinin kolaylaştırıldığını, böylece hazine kağıtlarına yönelik güvenin arttığını ifade etmiştir. Ayrıca, kambiyo denetleme işlerinin de spekülasyona sebep vermeyecek derecede idare tarafından kontrol altına alınmaya başlaması; devlet muhasebesinin yeni muhasebe kanunuyla Maliye Bakanlığında merkezileştirilmesi de Erçin'e göre mali anlamda önemli gelişmelerdir.[60] Öte yandan, devlet borçlarının, cumhuriyet döneminde bütçe kapsamına alınmaya başladığını belirten Erçin, böylece hem borçlanmanın daha düzgün bir şekil aldığını, hem de alacaklılara güven sağlandığını vurgulamıştır. Erçin ayrıca, Meşrutiyet dönemine de ait olsa bile iç borçların Cumhuriyet yönetimi tarafından ödendiğini, dış borçlarda da uzun süren görüşmeler sonucu yeni ödeme planları üzerinde anlaşılmış ve bu durum maliyeyi rahatlattığını kaydetmiştir.[61] Merkez bankası kurularak para politikasının düzene sokulduğunu belirten Erçin, yine döviz işlemlerinin de bu banka aracılığıyla kontrol edilmesinin paranın değerini koruması açısından önemli olduğunu ifade etmiştir. Erçin, mali ve iktisadi işleri daha düzenli hale getirmek için kredi olanakları genişletilmesini de önemli gelişmeler arasında sıralamıştır. Devlet sermayesiyle kurulan Emlakbank, Sümerbank gibi kurumlar bu anlamda kredi işlerine büyük kolaylıklar sağlamış, ayrıca ticaret ve sanayiyi canlandırıp, geliştirmek için milli şirketlere gerek vergi muafiyeti, gerekse hisse senedi satın alımı, gerekse kredi kolaylığı gibi yöntemlerle önemli yardımlarda bulunulmuştur.[62]

SONUÇ

Cezmi Erçin'in hayatı ve yazdıklarından yola çıkarak genel bir değerlendirme yapacak olursak, başarılı bir bürokrat olarak yükselip hem

[60] Cezmi Erçin, "Cumhuriyet Maliyesi", **Ülkü**, Sayı: 9, s.210.

[61] a.g.m., s. 210-211.

[62] a.g.m., s. 212-213.

akademide, hem de kısa süreli de olsa siyasette yer alan Erçin, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarındaki örnek aydın profiline sahip bir kişilik arz etmekteydi. İyi bir eğitim alıp, yurtdışında kendisini geliştirip, ülkeye hizmet anlayışının yansımalarını kendisinde görebiliriz. Eğitmenlik yönüyle kendisinden sonraki maliyecilere de aynı zamanda iyi bir örnek teşkil etmiştir. Aynı zamanda cumhuriyetin ilk yıllarındaki bürokrasi-siyaset birleşimini de kendisinde görebilmek mümkündür. Eserlerine bakılacak olursa da, yazdıklarından 1930'lı yılların temel ekonomik ve mali havasını çok açık bir şekilde yakalayabilmek mümkündür. Hem dünya ekonomisine hem de ülke maliyesine ilişkin eserleri bu açıdan önemli bilgiler içermektedir. Maliyeci olarak cumhuriyetin temel mali prensiplerine sıkı sıkıya bağlı olduğu görülen Erçin'in denk bütçe, az borçlanma, vergi sisteminin gelişimi gibi konulara özel bir önem verdiği de anlaşılmaktadır. Şu ana kadar üzerinde pek çalışma yapılmasa da Cezmi Erçin'in geride bıraktıklarıyla Cumhuriyet döneminin önemli bir bürokratik, akademik, politik figürü olduğu rahatlıkla ileri sürülebilir.

KAYNAKLAR

Arşivler

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi

TBMM Arşivi

Süreli Yayınlar

Cumhuriyet

Resmi Gazete

Ulus

Yedigün

Kitap ve Makaleler

ÇOŞKUN, Sezai "Cezmi Ertuğrul ve Lisan ve Edebiyatımız Adlı Eseri", **Turkish Studies**, Volume 8/13, Fall 2013.

EMİROĞLU, Cezmi; **Türkiye'de Vergi Sistemi İkinci Kitap-Vasıtalı Vergiler**, Damga Matbaası, 1932.

_____; **Türkiye'de Vergi Sistemi Üçüncü Kitap-İnhisarlar ve Devlet Emlâki**, Damga Matbaası, 1933.

_____; **Dünya İktisadî Buhranında Para ve Kredi Politikasının Tesirleri Hakkında**, Damga Matbaası, 1933.

_____; **Londra Para ve İktisat Konferansı**, Damga Matbaası, 1933.

_____; "Cumhuriyet Maliyesi", **Ülkü**, Sayı: 9, Birinciteşrin 1933

_____; **Bütçeler ve Hazine**, Damga Matbaası, 1934.

_____; **Türkiye'de Vergi Sistemi Dördüncü Kitap-Mahalli İdareler**, Damga Matbaası, 1934.

ERÇİN, Cezmi; **Muhtasar Maliye İlmi ve Maliye Mevzuatı**, Damga Matbaası, 1935.

_____; "Cumhuriyet Maliyesi", **Ülkü**, Sayı: 33, İkinciteşrin 1935.

_____; **Türkiye'de Vergi Sistemi Birinci Kitap-Vasıtasız Vergiler**, Damga Matbaası, 1936.

_____; **Hukuki Bakımdan Bütçe**, Hapisane Matbaası, Ankara, 1937.

ERTUĞRUL, Cezmi; **Lisan ve Edebiyatımız Hakkında Tahlil-Tenkid-Mukayese**, Hukuk Matbaası, İstanbul, 1917.

GÜNEŞ, İhsan; **Türk Parlamento Tarihi, TBMM 5. Dönem İkinci Cilt**, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı Yayınları, Ankara, 2008.

KAYRA, Cahit; **Telefon Defteri**, Boyut Kitapları, İstanbul, 2008.

_____; **'38 Kuşağı: Cumhuriyetle Yetişenler**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2012.

KURUÇ, Bilsay; **Mustafa Kemal Döneminde Ekonomi: Büyük Devletler ve Türkiye**, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2011.

MÜCELLİTOĞLU, Ali Çankaya; **Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler**, 1. Cilt, Örnek Matbaası, Ankara, 1954.

TEKELİ, İlhan - İLKİN, Selim; **Uygulamaya Geçerken Türkiye'de Devletçiliğin Oluşumu**, ODTÜ İdari İlimler Fakültesi Yayını, Ankara, 1982.